

Förvaltningsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om temporär ändring av utlänningslagen

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om temporär ändring av utlänningslagen (RP 252/2022 rd): Ärendet har remitterats till förvaltningsutskottet för betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- ledande expert Kukka Krüger, inrikesministeriet
- regionansvarig, resultatområdesdirektör Minna Serradj, Migrationsverket
- ledande expert Heli Sibelius, Migrationsverket.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Polisstyrelsen
- skyddspolisen.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att utlänningslagen ändras temporärt. Regeringen föreslår att det i lagen tas in en bestämmelse om att uppehållstillstånd som i Finland beviljas på grund av tillfälligt skydd ska gälla under hela den tid som tillfälligt skydd tillämpas i Europeiska unionen. Också redan beviljade uppehållstillstånd och uppehållstillståndskort som utfärdats som intyg på uppehållstillstånd är fortsatt giltiga hela denna tid.

Lagen avses träda i kraft så snart som möjligt. Lagen föreslås gälla till och med den 4 mars 2025.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Genom den föreslagna ändringen av utlänningslagen (301/2004) fogas temporärt till lagen en ny 110 a §, enligt vilken uppehållstillstånd som i Finland beviljas på grund av tillfälligt skydd gäller under hela den tid som tillfälligt skydd tillämpas i Europeiska unionen. Den föreslagna lagändringen gäller både längden på de första tillstånden och förlängningen av giltigheten för redan be-

Betänkande FvUB 27/2022 rd

viljade uppehållstillstånd och uppehållstillståndskort som utfärdats som intyg på uppehållstillstånd.

Beslut om tillfälligt skydd har fattats av rådet för rättsliga och inrikes frågor den 4 mars 2022. Det tillfälliga skyddet gäller i den första fasen i ett år från ikraftträdandet av rådets beslut, således till och med den 4 mars 2023. Skyddet fortsätter därefter automatiskt med ytterligare ett år, fram till den 4 mars 2024, om inte rådet separat beslutar att det ska upphöra. Efter att det nu gällande genomförandebeslutet har löpt ut kan rådet besluta att förlänga det tillfälliga skyddet med högst ett år, således längst till den 4 mars 2025. Enligt Europeiska unionens direktiv om tillfälligt skydd kan den maximala skyddstiden således vara sammanlagt högst tre år, alltså längst till den 4 mars 2025. Därför föreslås det att lagen ska gälla till den 4 mars 2025.

Genom den föreslagna lagändringen kan man undvika att personer som får tillfälligt skydd blir tvungna att ansöka om fortsatt tillstånd när det första tillståndet upphör. De första uppehållstillstånden går ut i mars 2023. Enligt utredning uppgick antalet personer som fick tillfälligt skydd i Finland till cirka 40 500 i mitten av oktober, och i mars 2023 uppskattas antalet vara betydligt fler. Med beaktande av antalet uppehållstillstånd som ska förnyas, att tillstånden löper ut samtidigt och att det tillfälliga skyddet är av exceptionell karaktär anser förvaltningsutskottet att den föreslagna lagändringen är ändamålsenlig både med tanke på smidigheten i myndighetsprocesserna, förvaltningens byråkrati och resursanvändningen och med tanke på dem som får tillfälligt skydd.

Uppehållstillståndet påvisas med ett uppehållstillståndskort. Enligt förslaget förlängs också giltigheten för redan utfärdade uppehållstillståndskort direkt med stöd av lag under hela den tid uppehållstillståndet är i kraft, även om det på kortet fortfarande anges att uppehållstillståndet upphör den 4 mars 2023. Personen kan dock om han eller hon så vill ansöka om ett nytt uppehållstillståndskort hos Migrationsverket. Ett nytt kort kan behövas exempelvis för resor. Utskottet anser det vara viktigt att de som får tillfälligt skydd så effektivt som möjligt informeras om att uppehållstillståndet fortsätter och om möjligheten att ansöka om nytt kort. Polisen och gränsbevakningsväsendet har vid övervakningen av utlänningar enligt utlänningslagen möjlighet att kontrollera giltigheten av en persons uppehållstillstånd och uppehållstillståndskort direkt i UMA-systemet. Övervakningen av utlänningar blir dock smidigare om det på uppehållstillståndskortet har antecknats en aktuell giltighetstid för tillståndet.

Som en del av det EU-omfattande åtgärds paketet publicerades i maj 2022 ett register över tillfälligt skydd (eng. Temporary protection platform), vars syfte är att stödja informationsutbytet mellan medlemsstaterna för att möjliggöra ett effektivt skydd för dem som flyr från kriget i Ukraina och för att medlemsstaterna ska kunna identifiera eventuella överlappande registreringar och minska risken för missbruk. Utgångspunkten är att tillstånd till tillfälligt skydd har beviljats en person endast i en enda medlemsstat. När registret togs i bruk våren 2022 meddelade 23 medlemsländer att de tagit eller ämnar ta registret i bruk. Registret möjliggör korsvis jämförelse av medlemsstaternas ansökningsuppgifter, med hjälp av vilket till exempel Finland kan få information om sökande som sökt och eventuellt fått tillfälligt skydd i ett annat medlemsland.

Migrationsverket har på sin webbplats instruerat dem som söker eller får tillfälligt skydd att meddela verket ifall de permanent avlägsnar sig från Finland. Anmälan är av betydelse för mottag-

Betänkande FvUB 27/2022 rd

ningskapaciteten. Avsikten är dessutom att den ska vara ett sätt att ha kontroll över fall där personer som söker eller får tillfälligt skydd permanent avlägsnar sig från Finland. På så sätt kan man förebygga handläggningen av ogrundade ansökningar och att det förekommer onödiga uppehållstillstånd.

Sammantaget anser förvaltningsutskottet att propositionen behövs och fyller sitt syfte. Utskottet tillstyrker lagförslaget utan ändringar.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Förvaltningsutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslaget i proposition RP 252/2022 rd utan ändringar.

Helsingfors 23.11.2022

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Mari Rantanen saf
medlem Tiina Elo gröna
medlem Eveliina Heinäluoma sd
medlem Hanna Holopainen gröna
medlem Hanna Huttunen cent
medlem Mikko Kärnä cent
medlem Juha Pylväs cent
medlem Piritta Rantanen sd
medlem Matti Semi vänst
medlem Jenna Simula saf
medlem Kari Tolvanen saml
medlem Heidi Viljanen sd (delvis)
ersättare Ben Zyskowicz saml.

Sekreterare var

utskottsråd Minna-Liisa Rinne.

Betänkande FvUB 27/2022 rd

Reservation

Reservation

Motivering

I propositionen föreslås en tillfällig ändring i utlänningslagen så att det i lagen tas in en bestämmelse om att uppehållstillstånd som i Finland beviljas på grund av tillfälligt skydd ska gälla under hela den tid som tillfälligt skydd tillämpas i Europeiska unionen. Också redan beviljade uppehållstillstånd och uppehållstillståndskort som utfärdats som intyg på uppehållstillstånd är fortsatt giltiga hela denna tid.

Tillfälligt skydd för ukrainare

Förvaltningsutskottet ansåg i sitt utlåtande om aktiveringen av direktivet om tillfälligt skydd att det är viktigt att de persongrupper på vilka tillfälligt skydd tillämpas beskrivs tillräckligt exakt och noggrant avgränsat i rådets beslut om aktivering av direktivet och att tillfälligt skydd avgränsas till dem som flyr kriget i Ukraina. Statsrådet har dock utan någon egentlig skyldighet beslutat att utvidga tillämpningsområdet för direktivet om tillfälligt skydd till att omfatta även andra tredjelandsmedborgare som vistas i Ukraina än sådana som varaktigt vistas i landet, under förutsättning att dessa inte tryggt och varaktigt kan återvända till sina hemländer. Detta möjliggör ett omfattande utnyttjande av systemet. Statistik visar att utöver ukrainska medborgare är bland annat ryska, nigerianska och irakiska medborgare de största grupperna av sökande. Sannfinländarnas utskottsgrupp anser att tillfälligt skydd på grund av kriget i Ukraina i princip bör beviljas endast ukrainare som flyr undan kriget. När giltighetstiden för uppehållstillstånd som beviljats andra tredjelandsmedborgare på grund av tillfälligt skydd löper ut bör man dessutom i ansökningsprocessen för fortsatt tillstånd fästa särskild uppmärksamhet vid sökandens möjligheter att återvända till sitt hemland.

Problem med informationsutbytet

På de grunder som framgår av sakkunnigutlåtandet bör man i den aktuella propositionen också beakta att medlemsstaterna bör vidareutveckla informationsutbytet i fråga om huruvida en person har ansökt om eller fått tillfälligt skydd också i en annan medlemsstat. En förlängning av uppehållstillståndet och uppehållstillståndskortet till alla som får tillfälligt skydd gör det möjligt att ansöka om olika stöd och förmåner i flera medlemsstater, om inte myndigheten får information om ett tillstånd till tillfälligt skydd som beviljats av en annan medlemsstat. Av sakkunnigytttrandet framgår också att fingeravtryck för närvarande inte samlas in av personer som flyr kriget i Ukraina i den biometriska Eurodac-databasen, som för närvarande används för behandling av ansökningar om internationellt skydd.

Enligt sakkunnigytttrandena är manuell behandling av ansökningar från personer som får tillfälligt skydd i samband med fortsatt tillstånd i praktiken helt formell. Samtidigt skulle detta dock bli mycket krävande och arbetskrävande med beaktande av antalet ärenden som behandlas. Sannfinländarnas utskottsgrupp anser således att propositionen i sig är motiverad när kriget i Ukraina fortsätter med den skillnaden att giltighetstiden för uppehållstillstånd som beviljats medborgare i andra tredjeländer än Ukraina på grund av tillfälligt skydd inte automatiskt bör förlängas.

Betänkande FvUB 27/2022 rd
Reservation

Förslag

Vi föreslår

att riksdagen godkänner lagförslaget enligt betänkandet men 110 a § med ändringar och

att riksdagen ändrar motiven i betänkandet (Reservationens ändringsförslag) och

att riksdagen godkänner ett uttalande. (Reservationens förslag till uttalande)

Reservationens ändringsförslag

110 a §

Temporärt undantag i fråga om beviljande av uppehållstillstånd på grund av tillfälligt skydd för bemötande av situationen i Ukraina

Med avvikelse från 110 § 1 mom. beviljas en utlänning som är i behov av tillfälligt skydd ett tillfälligt uppehållstillstånd som gäller till dess att det vid den aktuella tidpunkten tillämpliga genomförandebeslutet av rådet om fastställande av att det föreligger massiv tillströmning av fördrivna personer från Ukraina, med följderna att tillfälligt skydd införs, upphör att gälla.

Ett tillfälligt uppehållstillstånd som har beviljats med stöd av 110 § gäller så länge det vid den aktuella tidpunkten tillämpliga genomförandebeslutet av rådet som nämns i 1 mom gäller. Det uppehållstillståndskort som utfärdats som intyg på uppehållstillstånd är giltigt under den tid uppehållstillståndet är i kraft. Som intyg på ett gällande uppehållstillstånd utfärdas på ansökan ett nytt uppehållstillståndskort. Ansökan om uppehållstillståndskort ska göras hos Migrationsverket.

Denna paragraf tillämpas inte på statslösa personer och tredjelandsmedborgare som avses i artikel 2.2 eller 2.3 i genomförandebeslutet. (Nytt 3 mom)

Stycke 3 i utskottets betänkande ändras som följer:

(3) Genom den föreslagna lagändringen undviks att personer som får tillfälligt skydd blir tvungna att ansöka om fortsatt tillstånd när det första tillståndet upphör. De första uppehållstillstånden går ut i mars 2023. Enligt utredningen uppgick antalet personer som fick tillfälligt skydd i Finland till cirka 40 500 i mitten av oktober, och i mars 2023 uppskattas antalet vara betydligt fler. Med beaktande av antalet uppehållstillstånd som ska förnyas, att tillstånden löper ut samtidigt och att det tillfälliga skyddet är av exceptionell karaktär anser förvaltningsutskottet att den föreslagna lagändringen är ändamålsenlig både med tanke på smidigheten i myndighetsprocesserna, förvaltningens byråkrati och resursanvändningen och med tanke på dem som får tillfälligt skydd. **Utskottet påpekar dock att man i samband med förlängningen av giltighetstiden för uppehållstillstånd som beviljats medborgare i andra tredjeländer än Ukraina på grund av tillfälligt skydd bör fästa särskild uppmärksamhet vid sökandens möjligheter att återvända till sitt hemland. Behovet av tillfälligt skydd för dessa andra tredjelandsmedborgare kan således de facto ha förändrats.**

Betänkande FvUB 27/2022 rd
Reservation

Reservationens förslag till uttalande

1. Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att främja informationsutbytet mellan medlemsstaterna i fråga om huruvida en person har ansökt om eller fått tillfälligt skydd också i en annan medlemsstat.

Helsingfors 23.11.2022

Mari Rantanen saf

Jenna Simula saf